

"America First"! Het banenverlies voor België en Europa door Amerikaans protectionisme

Vandenbussche, H., Simons, W., & Connell, W. (2017). "America First!" What are the job losses for Europe? (VIVES Discussion paper). Leuven: KU Leuven.

In deze studie onderzoeken we het verlies aan Belgische en Europese jobs wanneer de VS beslissen een meer protectionistisch handelsbeleid te voeren. Een dergelijke verhoging van de Amerikaanse tarieven op Europese invoer zal leiden tot een daling van de export vanuit de EU naar de VS. Minder export vanuit Europa zal zich op zijn beurt vertalen in het verlies van Europese jobs. Vooral de meest open landen in Europa, zoals België, zullen daardoor getroffen worden.

een verlies van 0,1% tot 0,5% van het BNP van de EU.

Situering

Op vrijdag 20 januari werd Donald Trump ingehuldigd als 45ste president van de Verenigde Staten. De kans is groot dat president Trump een meer protectionistisch handelsbeleid zal voeren, waarbij hij

de huidige tarieven op de invoer van goederen uit Europa en andere landen zal verhogen. Naar analogie met de Brexit, duiden we deze protectionistische koers in de VS aan met 'Trumpit'.

Deze paper ontwikkelt een methodologie die toelaat om alle jobs verbonden aan de export naar de VS vanuit België in kaart te brengen, op basis van de World Input Output Database (WIOD). Vervolgens wordt berekend hoeveel van deze jobs effectief verloren zullen gaan wanneer het Amerikaans handelsbeleid verstrengt. Bovendien onderzoekt deze paper de daling in totale Belgische export en met welk verlies in BNP dit gepaard gaat. Dezelfde analyse wordt uitgevoerd voor elke andere lidstaat van de Europese Unie. Voor België vinden we een banenverlies van 900 tot 4000 jobs, afhankelijk van de precieze tariefverhoging in de VS. De daling in output bedraagt tussen 560 miljoen en 5,4 miljard dollar, wat overeenkomt met een verlies van 0,1% tot 0,5% van het Belgisch BNP. De resultaten voor de EU in haar geheel schommelen tussen 44 000 en 215 000 verloren banen. De EU-output daalt met 18 tot 78 miljard dollar, wat eveneens neerkomt op

Economisten wijzen er eendrachtig op dat protectionisme op lange termijn geen goede zaak is. Zeker niet voor belangrijke handelspartners van de VS, zoals de EU. Een verhoging van de Amerikaanse invoertarieven zal leiden tot een daling van de export vanuit de EU naar de VS. Minder export vanuit Europa zal zich op zijn beurt vertalen in het verlies van Europese jobs. Vooral de meest open landen in Europa, zoals België, zullen daardoor getroffen worden. Deze paper ontwikkelt een methodologie die deze verloren jobs erg nauwkeurig in kaart kan brengen.

Momenteel bedraagt de gemiddelde Amerikaanse invoerheffing op goederen vanuit de EU 2,1%.¹

President Trumps recente beleidsbeslissingen wijzen erop dat hij die tarieven mogelijk wil verhogen. Volgens een recent artikel in het internationale tijdschrift *The Economist* (January, 2017) is Trump van plan de invoertarieven in elke sector te verhogen tot 5%. Trump zou echter nog veel verder kunnen gaan vanwege de ruime autonomie van de Amerikaanse president inzake handelsbeleid. Onder bepaalde omstandigheden en voor een korte periode, kan de president de invoertarieven namelijk optrekken tot 15% (Trade Act, 1974). Het optrekken van de tarieven tot 5% beschouwen we in deze studie als het meest waarschijnlijke scenario. We berekenen eveneens de gevolgen van het strengste handelsregime met invoertarieven per sector tot 15% als een hypothetische bovengrens.

De VS is de vijfde belangrijkste handelspartner voor België en vertegenwoordigt ongeveer 5% van de Belgische buitenlandse handel. Indien we enkel de directe export vanuit België naar de VS bekijken, onderschatten we echter in grote mate het belang van de Amerikaanse markt. België exporteert immers ook onrechtstreeks naar de VS, via derde landen. Neem het voorbeeld van een Belgische staalfabriek die staal exporteert naar Duitsland. Volgens wordt dit Belgische staal door een Duitse autobouwer verwerkt in Duitse wagens, die op hun beurt naar de VS worden geëxporteerd. Dit is een vorm van onrechtstreekse export van de Belgische staalindustrie naar de VS. Ook aan deze onrechtstreekse export zijn Belgische jobs verbonden.

Om het volledig aantal jobs die van de export naar de VS afhangen in kaart te brengen, maken we gebruik van een relatief nieuwe dataset die toelaat om input-outputlinken tussen verschillende sectoren en tussen verschillende landen voor goederen en diensten te berekenen: de World Input-Output Database (WIOD).² In het voorbeeld kan het Belgische staal beschouwd worden als input in de Duitse autosector. Dergelijke input-outputlinken kunnen optimaal gemonitord worden dankzij de WIOD. Zij bepalen wat wij de 'interconnectiviteit' tussen twee landen noemen: een indicator die meet in welke mate twee economieën met elkaar verbonden zijn, rechtstreeks of onrechtstreeks via derde landen. Het geeft een idee van het belang dat een economie heeft als afzetmarkt voor een andere economie, waarbij deze laatste mogelijk ook levert aan de eerste via andere landen.

In deze analyse zorgen we er bovendien voor dat alle buitenlandse activiteiten (bijvoorbeeld de buitenlandse ertsontginning voor het Belgische staal) niet opduiken in de Belgische jobberekeningen. Deze studie houdt met andere woorden enkel rekening met de binnenlandse toegevoegde waarde en de binnenlandse jobs die hiermee gepaard gaan, en is bijgevolg veel nauwkeuriger dan andere simulaties.³

Hoewel België en Europa ook veel diensten naar de VS exporteren, is er momenteel enkel sprake van hogere Amerikaanse tarieven op de invoer van goederen. In deze studie veronderstellen we daarom dat de export van diensten vanuit België naar de VS ongewijzigd blijft. De diensten die gebruikt worden in de productie van goederen zullen daarentegen wel beïnvloed worden door een eventuele tariefstijging. Als de export van goederen namelijk daalt door hogere Amerikaanse invoertarieven, dan zullen er ook jobs sneuvelen in dienstensectoren die de export van die goederen ondersteunen. Dit betekent dat we ook het banenverlies in die dienstensectoren in onze analyse moeten opnemen.

Methodologie

Deze paper heeft als doel om enerzijds de interconnectiviteit tussen de EU-lidstaten en de VS in kaart te brengen en anderzijds het jobverlies in de EU te berekenen wanneer de VS beslissen een meer protectionistische koers te varen. De methodologie die nodig is om de gewenste resultaten te bekomen volgt hetzelfde tweeluik. Deze sectie geeft een overzicht.

Interconnectiviteit

Verschiedende aspecten moeten in rekening gebracht worden om de interconnectiviteit tussen twee economieën te bepalen. Zoals aangegeven is de interconnectiviteit een indicator die het belang weergeeft van één land als afzetmarkt voor een ander land. In deze sectie beschrijven we hoe een dergelijke maatstaf berekend kan worden.

Vooreerst is het belangrijk een land te beschouwen als een geheel van sectoren, waar goederen of diensten geproduceerd worden. In haar

productieproces gebruikt elke sector inputs uit andere sectoren, uit zowel het binnenland als het buitenland. Een sectors output wordt op zijn beurt gebruikt als inputs in het productieproces van andere binnen- of buitenlandse sectoren. Op die manier kan een sectors totale productie worden opgesplitst in twee componenten: een deel dat als input gebruikt wordt door binnen- of buitenlandse producenten en een deel dat finaal geconsumeerd wordt door binnen- of buitenlandse consumenten. Een sectors totale productie is aldus de som van

$$\text{productie} = \text{gebruikt als inputs} + \text{finaal geconsumeerd}$$

In bovenstaande vergelijking kan een extra dimensie worden toegevoegd, waarbij we aangeven of het goed in het binnenland (BNL) wordt verbruikt of geëxporteerd naar het buitenland (BTL):

$$\text{productie} = \text{input voor BNL} + \text{input voor BTL} + \text{consumptie in BNL} + \text{consumptie in BTL}$$

Wanneer we de Belgische staalproductie onderzoeken die bestemd is voor de Amerikaanse afzetmarkt, geldt een gelijkaardige decompositie. Voor de eenvoud veronderstellen we dat staal enkel als input gebruikt wordt in de auto-industrie. Het Belgisch staal kan dan op verschillende manieren geproduceerd worden voor de Amerikaanse afzetmarkt:

$$\begin{aligned} \text{staalproductie voor de VS} &= \text{input in BNL auto's} \\ &\text{bestemd voor de VS} \\ &+ \text{input in BTL auto's bestemd voor de VS} \\ &+ \text{finale consumptie van staal in de VS} \end{aligned}$$

Bovenstaande vergelijking geeft aan dat een deel van het geproduceerde Belgische staal gebruikt wordt door Belgische (BNL) autobouwers in hun productie van wagens voor de Amerikaanse consument. Dit vat het idee dat een daling in de Amerikaanse vraag naar Belgische auto's ook een negatief effect zal hebben op de Belgische staalsector. De vraag naar Belgisch staal door Belgische autobouwers zal immers afnemen. Hetzelfde geldt voor de tweede term in de vergelijking. Een deel van het Belgisch staal wordt namelijk gebruikt door buitenlandse (BTL) autobouwers. Een Duitse fabrikant produceert hiermee wagens die bestemd zijn voor de VS. Dit Belgisch staal wordt met andere

woorden onrechtstreeks geëxporteerd naar de VS, in de vorm van Duitse auto's. Tot slot wordt een deel van het Belgisch staal finaal geconsumeerd door de Amerikaanse consument.⁴

Het is belangrijk om alle componenten in de vergelijking in rekening te nemen. Op deze manier kunnen we een getrouw beeld geven van het belang van de VS als afzetmarkt voor elke EU-lidstaat. Het doel is nu om deze interconnectiviteit met de VS te vertalen in het aantal jobs dat van de VS afhangt. Hiervoor veronderstellen we dat het totaal aantal werknemers in een bepaalde sector⁵ instaat voor de totale productie van die sector. Het aandeel in het sectors totale personeelsbestand dat werkt voor de Amerikaanse markt is dan gelijk aan het aandeel in de sectors totale productie dat voor de VS bestemd is (de drie componenten in de vergelijking hierboven). Na vermenigvuldiging bekomen we het absolute aantal werknemers dat produceert voor de VS, of de interconnectiviteit gemeten in aantal werknemers. Kortom: indien 5% van de productie van een sector met 10 000 werknemers bestemd is voor de VS, veronderstellen we een interconnectiviteit van deze sector met de VS ter waarde van 500 werknemers. Voor België vinden we zo een totale interconnectiviteit met de VS van 155 000 werknemers. In de EU in haar geheel produceren iets minder dan vijf miljoen werknemers voor de VS.

Deze absolute maatstaf van interconnectiviteit kan een vertekend beeld geven, zeker in landen met veel inwoners. Het is daarom beter de interconnectiviteit relatief ten opzichte van de totale actieve populatie in een land te beschouwen. Voor België krijgen we zo bijvoorbeeld een interconnectiviteit met de VS van 3,5%, hetgeen betekent dat 3,5% van alle Belgische werknemers goederen en diensten produceert die direct of indirect naar de VS geëxporteerd worden. Het gemiddelde voor de EU is 2,2%.

Bij de berekening van het absolute totale aantal jobs dat instaat voor de productie van goederen of diensten met de VS als bestemming, houden we ook rekening met jobs die eigenlijk niet in het gevaar zullen komen wanneer de VS de importtarieven op EU-goederen verhoogt. Dit zijn bijvoorbeeld de jobs die instaan voor de productie van diensten die rechtstreeks naar de VS geëxporteerd

worden.⁶ Jobs in de dienstensectoren die instaan voor productie van diensten die in de goederenproductie gebruikt worden als input (boekhouding, consultancy, enzovoort) lopen wel nog steeds gevaar. Het uiteindelijke aantal jobs dat mogelijk een impact ondervindt van een Trumpit is gelijk aan circa 42 000 voor België en 2 300 000 voor de EU in haar geheel.⁷ In de volgende sectie beschrijven we de methodologie om te berekenen hoeveel van deze jobs effectief verloren zullen gaan als gevolg van een Trumpit.

Jobverlies

Deze sectie beschrijft hoe we de impact van een Trumpit op de werkgelegenheid in elke EU-lidstaat kunnen berekenen. We gaven reeds aan dat we twee verschillende scenario's van een Trumpit beschouwen: een optimistisch scenario waarbij de Amerikaanse importtarieven stijgen tot 5% en een pessimistisch met tarieven tot 15%.

Een dergelijke tariefstijging heeft, ongeacht het scenario, een stijging van de prijzen in de Amerikaanse markt als gevolg. Dergelijke stijging van de prijs van Europese goederen zet de Amerikaanse consument ertoe aan zijn consumptie van deze producten te verminderen. Hij is namelijk beperkt door zijn inkomen en kan aldus minder consumeren als de prijzen toenemen. Het gevolg is een daling van de verkoop van Europese bedrijven in de VS. De verloren verkoop betekent voor het bedrijf een inkrimping van de productie. Belangrijk hier is de kortetermijnvisie: een daling in de verkoop van producten in één bestemming (de VS in dit geval) kan op korte termijn niet gecompenseerd worden door de producten elders te verkopen.⁸ Op lange termijn is dit fenomeen, dat in de literatuur het label 'trade diversion' mee krijgt, zeker van belang, maar voor de eenvoud laten we het in deze analyse buiten beschouwing. Bij een dergelijke inkrimping van de productie vermindert het bedrijf zijn vraag naar inputs en arbeid. Bijgevolg verdwijnen er jobs in het bedrijf. Dit is het rechtstreekse effect van de verhoogde Amerikaanse importtarieven op de Europese werknemers.

Er is echter ook een onrechtstreeks effect, namelijk via het kanaal van de inputs. Het bedrijf in het voorbeeld hierboven vermindert zijn vraag naar inputs

wanneer zijn producten in de VS belast worden met een tarief. De bedrijven die dit bedrijf zijn inputs leveren, ervaren daarom een gelijkaardige daling in hun verkoop en dus in productie (opnieuw op korte termijn), hoewel ze zelf misschien niet actief zijn op de Amerikaanse markt. Ook bij deze toeleveranciers zullen dus jobs sneuvelen als gevolg van een Trumpit, zij het op een onrechtstreekse manier.

De ketting aan reacties die begint bij een tariefstijging en eindigt bij jobdestructie berust op een aantal parameters, 'elasticiteiten' genoemd. De prijselasticiteit van de vraag geeft weer in welke mate een prijsstijging de vraag door Amerikaanse consumenten doet dalen. De productie-elasticiteit van arbeid meet de daling in ingezette werknemers als gevolg van een daling in de productie. Door beide elasticiteiten te combineren kunnen we een tariefstijging vertalen in jobverlies. Voor de prijselasticiteit nemen we een waarde die in de literatuur vaak naar voor wordt geschoven.⁹ De productie-elasticiteit van arbeid schatten we zelf op basis van WIOD en Eurostat.

Resultaten

Op basis van de methodologie beschreven in voorgaande sectie berekenen we enerzijds het aantal Belgische en Europese jobs verbonden aan de export naar de VS, de zogenaamde interconnectiviteit met de VS, en anderzijds het aantal jobs dat verloren zal gaan in beide scenario's van de Trumpit.

Interconnectiviteit

Tabel 1 toont de resultaten voor de interconnectiviteit van elke EU-lidstaat met de Amerikaanse afzetmarkt. Ongeveer 155 000 Belgische werknemers produceren goederen en diensten met als eindbestemming de VS.¹⁰ Dit stemt overeen met ongeveer 3,5% van de totale Belgische tewerkstelling. Andere opvallende landen zijn Duitsland, met een absoluut aantal van meer dan 1,2 miljoen werknemers verbonden aan de directe en indirecte export naar de VS, en Ierland, waar bijna 5% van de actieve bevolking afhangt van de Amerikaanse markt. Voor de gehele EU vinden we een totale interconnectiviteit van om en bij de 5 miljoen jobs, of 2,2% van het totaal aantal Europese jobs.

Jobverlies

Wanneer de export vanuit Europa naar de VS daalt omwille van hogere Amerikaanse tarieven, zal een deel van deze exportgerelateerde jobs verdwijnen.

Tabel 1.

Interconnectiviteit met de Amerikaanse economie, in goederen en diensten (2014)

Interconnectiviteit met de Amerikaanse economie			
Land	Werknemers verbonden met directe en indirecte export naar de VS	Totale werkende bevolking	Indicator van interconnectiviteit met de VS
	('000)	('000)	(3) = (1)/(2)
	(1)	(2)	
AUT	90	4 263	2,12%
BEL	155	4 500	3,45%
BGR	60	3 434	1,76%
CYP	4	362	1,12%
CZE	118	5 109	2,30%
DEU	1 223	42 662	2,87%
DNK	50	2 794	1,79%
ESP	196	18 022	1,09%
EST*	11	606	1,76%
FIN	58	2 507	2,29%
FRA	476	27 394	1,74%
GBR	820	30 754	2,67%
GRC	29	3 999	0,73%
HRV	26	1 575	1,65%
HUN	111	4 216	2,63%
IRL	96	1 940	4,95%
ITA	520	24 339	2,14%
LTU*	18	1 318	1,40%
NLD	317	8 711	3,64%
POL	243	15 731	1,55%
PRT	61	4 513	1,35%
ROU	126	8 635	1,45%
SVK	38	2 223	1,71%
SVN	17	931	1,79%
SWE*	96	4 737	2,02%
EU Totaal*	4 959	225 275	2,20%

Bron: Eigen berekeningen gebaseerd op WIOD en Eurostat.
Noten: * Voor de volgende land-sector combinaties is geen informatie beschikbaar rond de werkgelegenheid (Nace rev. 2): Estland: C19, C21, C24, C30, H51, K66; Litouwen: C19; Zweden: C20, C21, H52, H53, M71, M72. Malta, Letland en Luxemburg zijn niet opgenomen in de analyse wegens te weinig data beschikbaar.

Tabel 2 toont de jobverliezen voor België en de EU in beide scenario's. In het optimistische scenario waarbij de Amerikaanse invoertarieven naar 5% verhogen, zullen ongeveer 900 banen in België verloren gaan. Voor de EU wordt een verlies van 44 000 jobs verwacht. In het pessimistische scenario met Amerikaanse tarieven tot 15%, verliezen we 4000 Belgische jobs en 215 000 Europese banen.

Tabel 2.

Jobverlies voor België en de EU in beide scenario's

Amerikaans invoertarief	Banenverlies	
	België	EU
5%	900	44 000
15%	4 000	215 000

Tabel 3 geeft gelijkaardige resultaten voor het verlies in output als percentage van het Bruto Nationaal Product (BNP), ten gevolge van een Amerikaanse tariefverhoging. Voor België variëren de verliezen tussen 0,1% en 0,5% van het BNP. Voor de EU zijn de resultaten nagenoeg identiek. Hoewel dit verlies op het eerste zicht niet groot lijkt, mag het zeker niet onderschat worden. Als je weet dat de gemiddelde Belgische groei van de economie in het laatste vijftal jaren niet meer bedroeg dan ongeveer 1%, dan is zelfs het meest optimistische Trumpit-scenario met een daling van het Belgische BNP van -0,1% niet klein te noemen.

Tabel 3.

Outputverlies voor België en de EU in beide scenario's

Amerikaans invoertarief	Outputverlies (% BNP)	
	België	EU
5%	0,12%	0,11%
15%	0,50%	0,47%

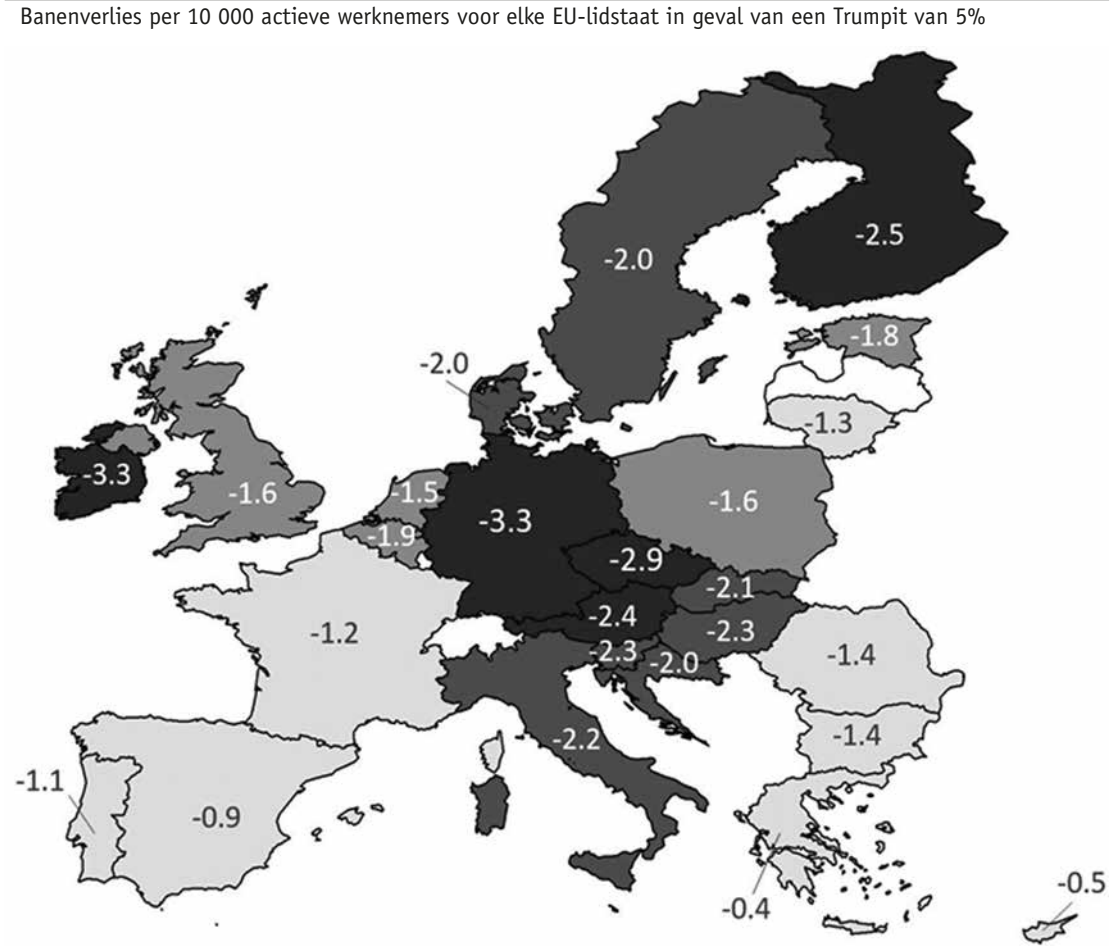
Het totale banenverlies voor de EU kunnen we ook uitsplitsen voor elke individuele lidstaat. Als we het absolute jobverlies van een Trumpit onder de loep nemen, vallen de klappen vooral bij de grote landen, met Duitsland op kop.

Een meer correcte benadering neemt echter de grootte van een land in rekening. Berekenen we

hoeveel jobs er in elk land verloren gaan per 10 000 leden van de actieve bevolking, dan vinden we beter vergelijkbare aantallen (figuur 1). Voor België zouden er 1,9 werknemers per 10 000 actieve werknemers hun job verliezen bij een verhoging van de Amerikaanse importtarieven tot 5%. Duitsland en Ierland worden relatief het hardst getroffen, met 3,3 verloren werknemers per 10 000 actieve werknemers. Griekenland daarentegen zal bijna geen jobs verliezen bij een toegenomen Amerikaans protectionisme: het land exporteert beduidend minder naar de VS dan landen met een vergelijkbaar BNP in de EU. Hoe donkerder het land op de kaart in figuur 1 kleurt, hoe groter het jobverlies als gevolg van “America First!”.

De verschillen tussen de Europese lidstaten worden door een aantal factoren bepaald. Een eerste factor is de mate waarin elke lidstaat geconnecteerd is met de Amerikaanse economie, namelijk het aantal werknemers dat betrokken is bij de directe en indirecte export van goederen naar de VS. Dit verschil sterk per land. Ten tweede verschilt ook de sectorale compositie van de export per EU-lidstaat. Zo zal het Verenigd Koninkrijk bijvoorbeeld relatief meer diensten uitvoeren naar de VS, terwijl de Italiaanse economie veeleer gericht is op de export van industriële goederen. Tot slot speelt ook de arbeidsintensiviteit in de exportsectoren mee. Zo exporteert Italië vooral arbeidsintensief textiel naar de VS, terwijl het VK meer kapitaalintensieve machines en uitrusting naar de VS uitvoert.

Figuur 1.

Index: Employment loss per 10000 active employees, 2014

Verdere onderzoeksplannen

Het algemene karakter van de methodologie in de paper stelt ons in staat verschillende casestudies te behandelen. De indicator van interconnectiviteit die wordt ontwikkeld, kan namelijk berekend worden voor elke mogelijke combinatie van economieën waarvoor data beschikbaar zijn in WIOD. De indicator geeft namelijk een idee van het aantal jobs in een bepaald land dat rechtstreeks of onrechtstreeks afhangt van de vraag in een ander land. Op die manier kan de analyse herhaald worden voor bijvoorbeeld een Brexit, waarbij berekend wordt wat de economische gevolgen zullen zijn voor de EU-lidstaten (al dan niet het VK inclusief) wanneer het VK de Europese interne markt verlaat. Net als in het geval van een Trumpit zijn er verschillende mogelijkheden om deze 'handels-deliberalisatie' vorm te geven. De vrijheid van handel tussen de EU-lidstaten en het VK zal ongetwijfeld verminderen, maar in welke mate dit zal gebeuren is tot op heden niet bekend. Verschillende scenario's kunnen echter uitgewerkt worden, die een indicatie zijn van het aantal EU-jobs dat een Brexit kan kosten.

Aangezien het VK een belangrijkere Europese handelspartner is dan de VS, kunnen voor een Brexit zwaardere negatieve gevolgen verwacht worden dan voor een Trumpit. Daarentegen zal de mate van protectionisme vermoedelijk kleiner zijn in een Brexit, vermits een stijging van de Britse tarieven op EU-import tot een hoogte van 5% in elke sector eerder uitzonderlijk lijkt. Het resulterend aantal EU-jobs dat verloren gaat als gevolg van een Brexit hangt met andere woorden zowel af van de interconnectiviteit tussen het VK en de EU als van de

(politieke) beslissingen die genomen zullen worden aan de onderhandelingsstafel.

Hylke Vandenbussche

Wouter Simons

William Connell

KU Leuven

Noten

1. Deze invoertarieven zijn dezelfde voor elke EU-lidstaat. De EU, als lid van de Wereldhandelsorganisatie, betaalt het Most-Favored-Nations-invoertarief bij invoer in de VS.
2. Voor deze studie werd de meest recente versie van WIOD gebruikt, waarbij data tot 2014 beschikbaar zijn.
3. Zie bijvoorbeeld EU Commission, (2017), <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-andregions/countries/united-states/trade-in-your-town/>.
4. In dit voorbeeld van staal is het aandeel van directe consumptie waarschijnlijk klein.
5. De informatie rond tewerkstelling vinden we in de Eurostat Database.
6. We veronderstellen enkel tarieven op goederen. Diensten kunnen aldus vrij geëxporteerd worden naar de VS.
7. Voor meer informatie over hoe dit berekend wordt verwijzen we naar onze uitgebreide VIVES-onderzoekspaper.
8. Om in nieuwe bestemmingen te verkopen dient een bedrijf daar bijvoorbeeld handelsrelaties op te zetten, wat onvermijdelijk tijd kost.
9. De prijselasticiteit die we veronderstellen is gelijk aan -2. Dit betekent dat een prijsstijging van 1% een daling van de vraag van 2% veroorzaakt.
10. 34 400 van deze jobs zijn in de goederensectoren en de rest in de dienstensectoren.